

Catalunya i els orígens de l'estat modern espanyol*

Antoni Simon. 20 de febrer, Autori de l'Ateneu de Banyoles

El regne de Castella: ansiós de conquestes

L'intent per part de l'antic regne de Castella de fer-se amo i senyor de tota la península Ibèrica es manifesta clarament ja a finals del segle XVI. Des de Castella, on residia la Cort de la Monarquia Hispànica i amb una població molt més nombrosa, es planteja imposar als altres regnes peninsulars les lleis de Castella, on el rei fa i desfà al seu gust. Aquesta intenció es porta a terme, de sotamà, a mitjan segle XVII, fet que desembocarà en la Revolta Catalana dels Segadors, que ho impedirà. A partir d'aquests fets, la desconfiança dels catalans respecte a Madrid serà un sentiment que ja sempre es mantindrà fins al dia d'avui ja que els fets posteriors, com la Guerra de Successió i les seves gravíssimes conseqüències a partir de la derrota del 1714, no faran més que augmentar-la i crearan l'antipatia dels catalans cap als seus botxins i dominadors, cap als que els han sotmès i xuclen la seva força com sangoneres la sang d'una persona.

Els historiadors espanyols: justificadors de conquestes i espolis

Els historiadors espanyols, sempre al servei d'una Espanya "una y grande", han maquillat aquest afany de domini i conquesta ja que, per ells, Castella és Espanya i fora de Castella no hi ha cap més Espanya. Els historiadors espanyols estan amarats d'un discurs nacionalista castellà, és a dir, consideren que tot el procés històric havia de conduir per força a un estat unitari seguint el patró de Castellà. Visió que els porta a ignorar les altres cultures de la península i també el plantejament confederal de la Corona d'Aragó, on havia un respecte mutu entre els seus estats, finalment oculten les repressions constants per imposar aquesta Gran Castella al llarg de la història.

Lloances dels historiadors espanyols a la política del Borbons

Els historiadors espanyols consideren que la política uniformitzadora dels reis espanyols, de després de la Guerra de Successió, va fer possible una forma de govern millor ja que enterrava el model feudalitzant i oligàrquic anterior existent als territoris de l'antiga Confederació Catalano-aragonesa. També valoren aquesta política d'assimilació com a més eficaç en haver possibilitat el creixement econòmic català del segle XVIII, alhora neguen que sigui el resultat d'una imposició ja que consideren que hi va haver una acceptació, per part dels catalans, de les noves lleis, i finalment oculten, o minimitzen, la resistència catalana a la uniformització.

Espanya s'ha inventat una història a mida

Els historiadors catalans desmenteixen de cap a cap els arguments espanyols. De forma de govern millor, res de res. Al contrari, el govern esatrà a partir del 1714 sota el poder absolut del rei i és més corrupte. Les lleis anteriors de Catalunya eren més modernes per la limitació del poder executiu ja que el rei estava obligat a jurar les constitucions i les autoritats públiques havien de complir les lleis, lleis que feia el rei conjuntament amb les Corts i no ell tot sol pel seu compte com passarà després. D'altra banda la participació popular en el govern municipal era més àmplia abans del 1714 ja que era un sistema força obert i participatiu amb una clara tendència a augmentar la participació. En canvi, després del 1714, el 90% del poder municipal estarà en mans de la noblesa.

Els historiadors espanyols també s'inventen que el règim absolutista era el pas per arribar a un estat modern. Aquest argument és pura invenció ja que es contradiu del tot amb l'evolució gradual cap a models parlamentaris, i per tant democràtics, feta per

països com Anglaterra, Suècia, Dinamarca... amb trets constitucionals semblants a Catalunya abans del 1714. Contràriament la França absolutista del S. XVIII va tenir un final tràgic amb la Revolució del 1789.

En relació al creixement econòmic del S.XVIII, els historiadors catalans destaquen la contradicció que Espanya al cap de vuitanta anys, a finals d'aquest segle, és un estat decrepit políticament i amb fracàs econòmic. També els estudis de les darreres dècades demostren que el creixement econòmic de Catalunya del S. XVIII ja s'inicia a finals del S. XVII, sense que tingui res a veure, doncs, amb l'absolutisme borbònic.

I en relació a la inexistència de la imposició de la uniformització per part de Castella, propugnada pels historiadors espanyols, els historiadors catalans posen en evidència que després del 1714 hi ha una autèntica ocupació militar amb una gran repressió posterior, que fou deliberada, sistemàtica i violenta. Igualment al llarg del S.XVIII hi ha una resistència interclassista a les imposicions de Madrid. i els diferents viatgers d'aquest segle destaquen, en les seves cròniques, la voluntat dels catalans de convertir-se en una nació lliure.

En definitiva, doncs, Espanya s'ha inventat la història que els ha convingut per justificar les polítiques de conquesta i assimilació forçada portades a terme per Castella, sota el nom d'Espanya.

* Aquesta conferència va tenir un elevat nivell acadèmic. El resum que us oferim és una versió que conté els conceptes que s'hi van expressar, però explicats de forma més planera.

(1) *Consell d'Aragó*: Òrgan de la Cort que s'encarregava dels assumptes relacionats amb els estats que constituïen l'antiga Confederació Catalano-aragonesa.